

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRAT SZEMLE

Dr. BALOGH JOLÁN: *Nanni Unghero*. Különleuyomat az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum Évkönyvei IV. kötetéből. (Budapest, 1927.) 4° 91—115. l.

Szerzőnk ügyes fejtegetéssel igen meggyőzően mutatja ki, hogy ennek az 1480(?)—1546(?) között nagyon sokoldalúan (faszobrász, intagliator, építész, hadimérnök) főleg Firenzében működő művésznek minden valószínűség szerint magyar eredetűnek kell lennie. Életrajza megírásához Balogh Jolán felhasználta nemcsak a legjelentéktelenebb irodalmi adatokat is, hanem szorgos levéltári kutatásai eredményeivel meglehetősen teljessé sikerült ki is egészítenie. Jóllehet a firenzei számadáskönyvek igen nagy mértékű munkásságának emlékét őrzik, kevés műve (S. Nicola da Tolentino a firenzei Sto Spiritóban, díszített orgonakeret a firenzei SS. Annunziatóban, Lorenzo Ridolfi részére készített palota tervrajza a firenzei Uffiziben, stb.) maradt fenn. Alapjában véve közepes faszobrász ugyan, de elsőrangú, nagyon keresett — talán divatos — fafaragó iparművész. A számadáskönyvek feljegyzései szerint meglepően nagy volt a jövedelme: így pl. a SS. Annunziata orgonakeretének munkadíját a meghívott szakértők 200 aranyra értékelték abban az időben, amikor Michelangelo a S. Maria sopra Minerva-ba megrendelt Krisztus-szobor kifaragását szintén 200 aranyért vállalta! Altalános nagyrabecsült voltát az mutatja legjobban, hogy halála után 10—15 évvel Vasari őt is megörökítette a firenzei Palazzo Vecchio ama falfestményén, amelyen I. Cosimot ábrázolta udvari művészei körében. Fel kell említenem még, hogy a lelkiismeretesen búvárkodó — és egyúttal szerencséskezű — szerzőnek kutatásai közben több nagyon kevésbé vagy egyáltalán nem ismert, olasz földön élt magyar eredetű művészre vonatkozó adatokat is sikerült felfedeznie. Közülök különösen az Udinében festő, fafaragó, intarziator és üvegfestő gyanánt működő (1448—1465) *Stefano da Transylvania*, a Riminiben könyveket másoló *Bartholomaeus de Koloswar*, az 1500-ban Rómába zárándokló *Johannes aurifaber de Coloswar*, *Sigismundus aurifaber de Bistricia*, *Simon aurifaber de Cibirio* érdekelnek bennünket, mint, akik — származási helyük megjelöléséből ítélve — okvetlenül erdélyiek voltak. Nagyon várjuk ezek életének és működésének hasonlóan gondos ismertetését is.

Ferenci Sándor.

Dr. FLORIO BANFI: *Sponsus Marianus filius regis Hungariae*. S. Maria degli Angeli (Assisi), 1930. 8-r. 23 l.

A *Sponsus Marianus*ban, amely Szűz Máriáról szóló csodás történet, mirákulum, olyan férjéről van szó, akik a menyegző alatt elhagyták tulajdonképeni feleségüket, hogy az Istenanya jegyesévé legyenek. A középkori *Sponsus*-ok közül az egyiknek főhőse egy Berchtoldus nevű állítólagos magyar királyfi. A cíkkirónak egy XV. századi kódexben talált változat (valószínűleg jóval előbb készült olasz fordítás latinból) adta meg az alkalmat a mirákulum fejlődéstörténetének vizsgálatára. A tanulmány rámutat arra, hogy volt ennek a sok középkori latin kódexben megőrzött mirákulumnak egy olyan változata, amelynek még nem magyar királyfi a hőse, szóval a módosítás a fejlődéstörténet rendjén keletkezett.

Történeti értéket tehát nem kell tulajdonítanunk ennek a naivitásban és pentatlanságban nem szűkölködő középkorból való csodás elbeszélésnek, de viszont ez is újabb adat annak igazolására, hogy a középkor a magyarokat Isten kegyelméből a világ egyik legmegáldottabb és legboldogabb nemzetének képzelte. E hitük alapjául szolgált az a tény is, hogy az uralkodó dinasztia több tagjának fejét a szentek glóriája övezte.

A tanulmányhoz függelékkepen csatolt latin szövegváltozatok rendkívül megkönnyítik a tájékozódást s egyben ezek a legbeszédesebb érvek az író állításai mellett.

Blédy Géza.

BIANU, JOAN: *Inscriptii în limba gotică și în caractere runice descoperite lângă Fălticeni*. București 1931. Regia M. O., Imprimeria Națională. Academia Română Mem. Sect. Lit. Ser. III. Tom. V. Mem. 3. 8° 10 l., 5 mell.

F. év januárjában Moldovában, a Folticeni melletti Bunești községben, felirattal bíró két faragott kő került napvilágra. Egyik kövön futó farkasnak feje és nyaka, a másikon meg prēm (?) sapkával fedett fejű, hosszúkás arcú férfinek ugyancsak domborművű és töredékesen fennmaradt alakja látszik. A farkas nyakán egy sornyi, a férfius dombormű hátsó oldalán öt sornyi felirat van. Bianu ezeket mutatja be három fényképen, aprólékosan elmondva a találás körülményeit. Füzeté nem részletes tanulmány, csupán előzetes jelentés. Az emlékeket rövidesen dr. Karl Kurt Klein jassy-i egyetemi tanár fogja behatóan ismertetni. (Emiatt most csak röviden emlékezünk meg róla, későbbre tartva fenn részletesebb megbeszélésüket.) Dr. Klein véleménye szerint — noha egyes jegyek némileg megegyeznek a székely róvásírás egyes jeleivel — a fiatalabb, északi runairás csoportjába tartoznak. Minthogy pedig van közöttük egy olyan jegy, illetve jegyrész, amelynek a Ditró melletti Tászoktető sziklakarcolatain is előfordulnak, a bunești-i kövek segítségével esetleg azoknak a korát is tisztázhatjuk, ami annak idején dr. Kovács Istvánnak még a leglelkiismeretesebb utánjárás mellett sem sikerült.

Ferenczi Sándor.

CSALOGOVITS JÓZSEF: *Földrajzi tényezők hatása Magyarországon neolithikus kultúráinak kialakulására és elterjedésére*. Archaeologiai Értesítő Új f. XLIV.—1930. kötet 28—52. l.

Úgyesen megírt dolgozatában a szerző új álláspontból indulva ki, az eddigieknél mélyebben pillant be a jelzett műveltségek életviszonyaiba. Eredményei szerint a Dunántúl még meglévő fiatalabb vonalas agyagipari műveltség a Dunától keletre levő mocsaras terület miatt nem jutott el Erdélybe. Ez azonban tévedés, mert Nándorválya I-ben kevés darabbal ugyan, de előfordul. A szudetákbeli idősebb vonalas agyagművességből a Bükk-hegységben újabb ízlés: a bükki-műveltség alakult ki. Az ott kínálkozó finomabb agyag megadta az egyik lehetőséget a bükki-műveltség művészsies kifejlődésére az igaz, ámde szerintem egyedül az anyag megléte még nem elegendő. Más egyebek is szükségesek: a lelki adottságok mellett hosszú ideig nyugodtan, békében való élés, vagyonosodás együttesen teszik lehetővé a művészi fejlődést. A bükki-műveltség terjesztői utóbb bizonyos körülmények (ezeknek kellő megokolásával sajnos adós maradt Cs.) következtében a Tisza balpartjának mocsaras területeire s így a fejlettebb földművelésről a kezdetlegesebb halászó-vadászó életre voltak kénytelenek áttérni. Evvel együtt természetesen az agyagművesség is visszafejlődött. Ez az ú. n. tiszai-műveltség a Szamos és a Maros völgyén át meglehetősen korán eljutott hozzánk is (Tordos II.). Erdély elég sokáig szorosan kapcsolódott a tiszai-műveltséghez, jóllehet ugyanekkor az aldunamenti Boian A.-műveltség is nagyon hatott erre a területre, majd ennek hanyatlásával párhuzamosan a harcias jellegű eródsi-műveltség nyomult be kelet felől.

Ferenczi Sándor.

ECKHARDT SANDOR: *Középkori természetszemlélet a magyar költészetben*. Különlenyomat az Egyetemes Philologiai Közöny 1929. évi LIII. számából.

Az ókori természettudomány mitikus és naiv hiedelmei a középkori faunázia közreműködésével meggyarapodva, főleg mint szimbolikus elemek, helyet találtak a magyar költészetben is. Az önfeláldozó pelikán, a szemepillantásával ölé basiliskus, a kegyetlenségéről híres párduc, áspiskígyó és

orrszarvú, a hamisan könnyező krokodilus, a tűzben újjászülető főnix-madár, a tűzben élő szalamandra, a szép és hiú páva, a víg halállal kimúló hattyú, a törhetetlen gyémánt mind jelképekül szolgált a XVI—XVIII. sz.-i magyar költészetnek. Legnépszerűbb a magyar népköltészetben a párja után bűgő bús gerlice (vadgalamb) szimbóluma. A népirodalom tudós hagyományt őrzött meg. S a renaissance nem törölte el máról-holnapra a multat: tovább éltek még egy ideig a régi képek.

Bledy Géza.

HILLEBRAND JENŐ: *A Magyar Nemzeti Múzeum gróf Vigyázó-ásatása a miskolci Ávastetőn*. Archaeologiai Értesítő. Új f. XLIV. 1930. kötet. 196—198. l.

Hillebrand 1928-ban tovább folytatta a nevezett helyen való nagyon eredményes, valószínűleg régibb campignyi-kori ásatásait. Mintaszerű kutatásai bizonyára nagyban hozzá fognak járulni Roska Márton fehérvárkörsövénygyi mesolithikus kutatásainak helyes értékeléséhez.

Ferenczi Sándor.

KISS ÁRPÁD: *A kisebbségi kérdés román irodalmának bibliográfiája*. Lugos, 1931. 8-r. 30 l. Különlenyomat a „Magyar Kisebbség” nemzetpolitikai szemle X. évfolyama 7—9. számaiból.

A fiatal szerző, a kolozsvári egyetem jogszigorlója, igen értékes, hasznos és dicsérendő munkát végzett, amikor a kisebbségi kérdés román irodalmának bibliográfiai feldolgozását megindította. Anyaggyűjtése tájékoztató a románok állásfoglalásáról, felfogásáról és magatartásáról e nagyfontosságú probléma-körben, másrészt áttekintése igen hasznos forrásul szolgálhat a kisebbségi kérdés iránt érdeklődő minden szakembernek. Felsorolásából tudomást szerzünk a kisebbségi kérdéssel foglalkozó 15 önálló román könyvről, továbbá még 15 olyan jogi munkáról, amelyben e kérdésre vonatkozó anyag található, majd 100 olyan kisebb közleményt ismerünk meg, amelyek mind e problémát feszegetik. E bibliográfiai munkát különösen értékessé és használhatóvá teszi az, hogy az egyes címleírásokat nyomon követi az illető munka vagy közlemény rövid tartalmi kivonata. Helyesen fölismert módszere, pontossága és tömörsége még annak is dicséretére válnék, aki az ilyen munkában már gyakorlattal rendelkezik.

Örömmel és megnyugvással vesszük tudomásul, hogy ez a kérdés is megtalálta a maga érdeklődő számontartóját éppen a fiatal nemzedékből. Kívánatos volna, ha a szerző a feldolgozását állandóan és rendszeresen folytatná tovább.

Sz.

MAROSI ARNOLD: *Pákozdvári őstelep*. Archaeologiai Értesítő. Új f. XLIV. 1930. kötet. 53—73. l.

Célszerű megerősítése és leletei miatt végtelenül érdekes ez az ősvár. Gyönyörű korabronzkori anyaga nálunk különösen a perjámosi Sánchalom megfelelő részeivel és más délibánsági őstelepekkel közeli rokon. *Nagy kár azonban, hogy az 1925—27. években végzett kutatás nem rendszeres ásatás volt, hanem turkálás. A magyar tudománynak nem szabad megengednie, hogy ilyen kiváló műemléket úgy tönkretegyenek. Ha a székesfehérvári múzeumnak sok a pénze s ásatni akar: kérjen kölcsön a Magyar Nemzeti Múzeumtól ahhoz értő szakembert és ásson avval.* Magától értetődőleg ilyenképpen a leírás sem üti meg azt a mértéket, amit az A. É.-ben megjelenő közleményektől megkövetelhetni.

Ferenczi Sándor.

DR. VITÉZ NAGY IVÁN: *A magyarság világstatisztikája*. Budapest, 1931. 8-r. 52. l. Különlenyomat a „Jancsó Benedek Emlékkönyv”-ből.

Nagy Iván fenti tanulmánya arra a kérdésre igyekszik megfelelni, hogy hány magyar is él a világon? Nemcsak statisztikai adatok száraz felsorakoztatását adja, hanem — amint írja — vizsgálja azok belső értékét is. Kü-

lön csoportban tárgyalja tehát Magyarország, Ausztria, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia területén, majd Európa többi államaiban, s végül az Amerikában, Afrikában, Ausztráliában és Óceániában élő magyarság számát. Minden fejezet alatt a vonatkozásban levő irodalmat is feltünteti.

Az egyes magyar csoportok száma mellett azok területi eloszlásával is foglalkozik. A világ magyarságának számát 12.030.000-ra becsüli. Hézagpotló munkájának értékét több térkép is emeli.

Kiss Árpád.

OROSZ ENDRE: *A bányabükki rézlelet*. Archaeologiai Értesítő. Új f. XLIV. 1930. kötet. 228—229. l.

Az 1927. év nyarán előkerült rézbalták kezdetleges leírásába nagyon sok hiba csúszott be, melyeket helyszüke miatt lehetetlen mind elősorolni. Nem szabad azonban szó nélkül hagynom, hogy a balták igenis öntöttek, legalább is a leletnek az Inst. de Studiî Clasice gyűjteményébe került darabjai azok, oda pedig a leletnek több mint fele került be. Ugyancsak sikoltó felületesség az is, amidőn az állítólagos lelőhely (ugyanis nem ott kerültek elő, ahol O. írja) melletti falrakást őskorinak, még a baltáknál is régibbnek mondja. A hasonló hanyagságok csak megnehezítik a szakemberek dolgát és csökkentik az A. É. megbízhatóságát. A nagyon is értékes bányabükki lelet mindenestre elvárja a hozzáértő szakszerű ismertetést.

Ferenzi Sándor.

ROSKA MÁRTON: *Az érmihályfalvi germán sír*. Archaeologiai Értesítő. Új f. XLIV. 1930. kötet. 229—232. l.

Jóllehet a tárgyak nem szakszerű ásatás, hanem kertészás közben kerültek napvilágra, egybetartozásuk mégis teljesen kétségtelen. Nem teljes volta ellenére is határozottan a legértékesebb germán sírjaink egyike, mert II. Theodosius (408—450.) aranyérmének a koponya szájüregében talált egykorú barbárizáló utánzata nagyon is szabatosan megállapítja a lelet korát és jellegét (éppen ezért nem érthetem, hogyan írhatta el ezt a kiváló régész): Attila uralkodásának, a hún uralom végéről vagy az azt közvetlenül követő évekből való, s nemcsak általában kell germánnak mondanunk, hanem közelebbről megjelölve a legnagyobb valószínűséggel gepida sírnak kell tartanunk, és így az érmihályfalvi az első s egyetlen szabatosan időjelzett erdélyi gepida sír.

Ferenzi Sándor.

DR. SCHMIDT BÉLA: *Erdély kisebbségi orvosainak önálló munkái 1919-től 1929-ig bezárólag*. Praxis Medici (Temesvár), 1931. júl. sz.

Ebből az összeállításból megtudjuk, hogy Erdély német anyanyelvű orvosainak száma közel 400, míg a magyar anyanyelvű orvosok számát 1200-ra lehet becsülni. Az 1919—1929-ig terjedő tizenegy év alatt 30 erdélyi kisebbségi orvostól 55 önálló mű jelent meg. Van ezek között orvosi szakmunka (36), szépirodalmi mű (14), lélektani és társadalmi irányú könyv (2) és zenemű (3). Magyar nyelven 48, németül 2 és románul 5 jelent meg, még pedig Erdélyben 49 és külföldön 6. A kisebbségi orvosnövendékek kötelező doktori értékezései, amelyek természetesen román nyelvűek, az 1925—1929. években 106-t tesznek ki. Ezek között is több tudományos értékű dolgozat van. Az érdekes összeállítást a kisebbségi orvosok magyarnyelvű önálló munkáinak bibliográfiái felsorolása követi.

Sz.

SZABÓ ANNA: *Szentiváni Mihály összes költeményei*. Kiadta és bevezetéssel ellátta. Budapest, 1930. 8-r. 81. l.

A munka három főrésze oszlik. Az első (1—35 l.), öt fejezetből áll: 1. Szentiváni Mihály élete. 2. Politikai szereplése. 3. Irodalmi működése. 4. Novellái. 5. Költeményei. Ezek a fejezetek általában közismert adatokat

közölnek nagy vonásokban. A második, legérdekesebb rész (36–64. l.) időrendi sorrendben közli Szentiváni 14 költeményét és 10 népdalát. Az eredeti szöveghez szóról-szóra, betűről-betűre ragaszkodott, csupán a hiányjeleket hagyta el, illetőleg pótolta z-vel (a' = a, ró'sa = rózsa). A harmadik rész (64–81. l.) („Függelék“) három fejezetre oszlik: 1. Jegyzetek Szentiváni költeményeihez. 2. Szentiváni munkáinak megjelenési helye és időpontja. 3. Bibliográfia. A munka e része is igen szorgalmas és lelkiismeretes munkáról tesz tanúságot. A bibliográfia nem említi meg Papp Ferencnek *Gyulai Pál lírai költészetének fejlődése 1842-től 1858-ig* (I. K. 1922 évf.) c. kiváló tanulmányát, amely pedig egészen eredeti irányokat állapít meg Szentivánnak Gyulaira tett hatásnál. E munka létrejövetele a budapesti Tudományegyetem két kiváló professzorának, Horváth Jánosnak és Császár Elemérnek köszönhető, akik nagyértékű útbaigazításaikkal és tanácsaikkal egy olyan művet segítettek elő, amelyet már Kemény Zsigmondnak és Gyulai Pálnak is szándékában volt megjelentetni.

Dr. Hofbauer László.

DR. TAVASZY SÁNDOR: *A szociális és gazdasági törekvések theologiai-etikai megítélése. Dolgozatok a református theologiai tudomány köréből.* 10. sz. Cluj-Kolozsvár, Minerva, 1931. 8-r. 42. l.

A modern kor szociális és gazdasági áramlatait theologiai szempontból venni bírálat alá: első tekintetre meglepő és szokatlan vállalkozásnak látszik. Pedig legkevésbé sem kétséges, hogy a keresztény világnézetnek, mely az embert egész valójában tekinti, épen ezért, minden egyoldalúságtól távol álló jellegénél fogva joga van az ember anyagi szükségleteinek kielégítésére vonatkozó elméleteket és intézményeket is vizsgálni.

Ennek megállapítása után szerző ama gyakran hallható vádnak igazságtalanságát mutatja ki, amellyel némelyek hibáztatni szokták a kereszténységet amiatt, hogy csaknem 2000 éves fennállása óta a társadalmi és gazdasági kérdést nem oldotta meg. Azután rátérve tulajdonképeni tárgyára, ismerteti a marxizmus eredetét, a hegelianizmussal való összefüggését, konzervatív és radikális irányát, közgazdasági elveit és ezeknek gyakorlati megvalósítását az orosz bolsevizmusban. Az ismertetett elvek és tények theologiai bírálatánál nem hallgatja el azt a meggyőződését, hogy a keresztény egyházakat a modern kor szociális evolúcióiban való részvételt és szerepet illetőleg súlyos mulasztások terhelik. Ugyancsak szigorú tudományos tárgyilagossággal mutat rá a szociálizmusnak nemcsak méltánylást érdemlő törekvéseire és eredményeire, hanem azokra a sajnálatos és az evangéliumi kereszténység alapelveivel homlokegyenest ellenkező elvi törekvéseire és gyakorlati tényeire is, amelyeket az emberi társadalom jövője szempontjából aggodalmasaknak tart. Ez az aggodalom nem annyira a kapitalista termelési rend összeomlását illeti, hanem inkább annak elgondolásából fakad, hogy az individuális életlehetőségektől megfosztott és mindjobban mechanizáló ember fokozatosan el fogja veszíteni azt a tisztult erkölcsi perspektívát, ahová eddig minden materiális lekötöttségéből bármikor felemelkedhetett, hogy elveszti az életnek és a munkának minden örömét s ezzel tudásának nemesebb részét: a lelkiségét. Végül összehasonlítja tesz a tudós szerző a kommunizmusnak az őskereszténység kebelében létezett és a ma ismert formája között, kimutatván, hogy az őskereszténység szeretet-kommunizmusa a mai kor kommunizmusával nem állítható analógiába és hozzá hasonló társadalmi berendezkedés a mai viszonyok között nem képzelhető. Azt azonban minden kétségen felülinek tartja, hogy a szociális és gazdasági kérdésnek elfogadható megoldása csak evangéliumi alapon lehetséges, mert végeredményben nem a kommunizmus és a kapitalizmus állanak egymással szemben, hanem két világnézet, melyek közül az egyiket Kain, a másikat Krisztus képviseli.

M. I.

DR. TEMESVÁRY JÁNOS: *Manzador Pius erdélyi püspök élete és irodalmi működése*. Budapest, Stephaneum. 1931. 8-r. 32 l. (Különlenyomat a Magyar Könyvszemle 1930. évi III—IV. füzetéből.)

Manzador Pius erdélyi püspök nemcsak az itteni kath. közönség előtt ismeretlen, hanem meglehetősen mostoha elbánásban részesítették őt a történetírók is, akik nevén kívül nem találtak róla egyéb feljegyezni valót. Ezt a méltatlan és mind főpapi, mind írói működését tekintve igazságtalan mellőzést igyekeznek jóvátenni a szerző. Ezért a gyulafehérvári püspöki levéltárban és máshol végzett kutatások alapján összegyűjtötte és feldolgozta azokat az adatokat, amelyek ennek az olasz származású német egyházi embernek életére és írói működésére vonatkoznak.

Manzador Bécsben született 1706-ban és már ifjú éveiben a Szent Pál apostolról címzett barnabita szerzetesrendbe lépett, hol szónoki érdemei és rendtársainak bizalma fokozatosan a rend generálisi méltóságára emelték. Három évre szóló eme díszes megbízatása még nem telt le egészen, amikor Mária Terézia a zeng-modrusi püspökséggel kínálta meg. Ebben az állásban működött nyolc évig, amikor a királynő a báró Bajtay József lemondása folytán megüresedett erdélyi püspöki székre nevezte ki. Ezt a hívatalt azonban csak egy évig viselte, mert 1774-ben váratlanul elhunyt.

Ez a derék főpap, aki „szeretet, tudomány és áhitat tekintetében egy szentatya alakjához hasonlított”, szerzetesi éve alatt jelentős irodalmi tevékenységet fejtett ki. Művei német nyelvű egyházi beszédek, melyeket különböző alkalmakkor mondott és később kinyomatott. Ezeket (szám szerint 44-et) a szerző művének végén cím szerint felsorolja. A címlap előtt közli Manzador arcképét a gyulafehérvári püspöki palotában lévő eredeti festmény után.

M. I.

TIMÁR KÁLMÁN: *A moldvai husziták és csángók magyar miséje*. Különlenyomat a Pannonia 1931. évf. 2. számából, 8-r. 32 l.

P. Bandini Márk pápailag kinevezett moldvai egyházkormányzó 1646—1647-i egyházlátogatásáról készült latin nyelvű jelentésének egy részletét Gegő Elek ferencendi hitésznek „A moldvai magyar telepekről” (Buda, 1838.) első könyvében úgy értelmezte, mintha a moldvai magyar katolikusoknál Bandini idejében magyar lett volna a misemondás nyelve. A kérdéses szövegrészlet gondos elemzése s más idevágó részletekérdek alapos ismertetése és megvitatása alapján (a latin liturgikus ének Erdélyben, az egyházi ének Moldvában, a huszi „magyar misekönyv”) arra a megállapításra jut a szerző, hogy az a százéves irodalomtörténeti hagyomány, amely a moldvaiak magyar miséjéről szól, minden alap híjával való. Nem a misemondás nyelve volt magyar, hanem csak magyar nyelvű miseénekeket énekeltek a moldvai csángók.

Blédy Géza.

DR. VIRÁNYI ELEMÉR: *Észt-magyar művelődéstörténelmi kapcsolatok*. Budapest, 1931. 8-r. 18 l. Különlenyomat a „Fenno-Ugrica” c. munkából.

Virányi Elemér, aki hosszú éveken át volt magyar lektor a dorpáti észt egyetemen, legalaposabb kutatója és ismertetője a velünk rokon kis nemzet szellemi mozgalmainak. Ebben a tanulmányában sorra veszi azokat a régi kapcsolatokat, amelyek már századok óta, kisebb-nagyobb megszakításokkal fennállottak a magyar és észt nép között. A történelmi és művelődéstörténelmi vonatkozások részletes tárgyalása után széles felkészültséggel boncolja a tudományos érintkezéseket is. Végül rátér az irodalmi és művészeti kapcsolatokra, amelyek különösen az utóbbi félszázad alatt voltak jelentősek. Virányi munkája alapján megállapíthatjuk, hogy a magyar irodalom és műveltség hatása az esztekére sokkal nagyobb volt, mint fordítva. Tanulmányát jöcösan fejezi be azzal a reménnyel, hogy „az észt-magyar kapcsolatokat nem kell megteremteni.” „A messze múltba nyúlnak vissza s meg fognak maradni, függetlenül érzelmi áramlatoktól, politikai irányzatoktól s diplomáciai viszonyoktól a jöcöben is. Mindkét nemzet közművelődésének s legnemzetibb tudományágainak fejlődése követeli ezt.”

Dr. Jancsó Elemér.